

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (devītā palāta)

2022. gada 8. septembrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Direktīva 93/13/EEK – Negodīgi noteikumi patērētāju līgumos – 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts – Hipotekārā kredīta līgumi – Noteikuma negodīguma konstatēšanas sekas – Noilgums – Efektivitātes princips

Apvienotajās lietās no C-80/21 līdz C-82/21

par lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie* (Varšavas Centra rajona tiesa Varšavā, Polija) iesniedza ar 2020. gada 13. oktobra (C-82/21) un 27. oktobra (C-80/21 un C-81/21) lēmumiem un kas Tiesā reģistrēti 2021. gada 8. februārī (C-80/21) un 9. februārī (C-81/21 un C-82/21), tiesvedībās

E.K.,

S.K.

pret

D.B.P. (C-80/21)

un

B.S.,

W.S.

pret

M. (C-81/21),

un

B.S.,

Ł.S.

pret

M. (C-82/21),

* Tiesvedības valoda – poļu.

TIESA (devītā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs S. Rodins [*S. Rodin*] (referents), tiesneši Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*] un O. Spinjana-Matei [*O. Spineanu-Matei*],

ģenerālvokāts: E. M. Kolinss [*A. M. Collins*],

sekretāre: M. Ferreira [*M. Ferreira*], galvenā administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2022. gada 17. marta tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- E.K. un S.K. vārdā – *M. Jusypenko, advokat,*
- D.B.P. vārdā – *S. Dudzik, M. Kruk-Nieźnańska, T. Spyra, A. Wróbel un A. Zapala, radcowie prawni,*
- B.S. un W.S. vārdā – *J. Wędrychowska, adwokat,*
- B.S. un Ł.S. vārdā – *M. Skrobacki, radca prawny,*
- M. vārdā – *A. Beneturski, adwokat, A. Cudna-Wagner, P. Gasińska, radcowie prawni, B. Miąskiewicz, adwokat, un J. Wolak, radca prawny,*
- Polijas valdības vārdā – *B. Majczyna un S. Żyrek, pārstāvji,*
- Somijas valdības vārdā – *H. Leppo, pārstāve,*
- Spānijas valdības vārdā – *A. Ballesteros Panizo, A. Gavela Llopis un J. Ruiz Sánchez, pārstāvji,*
- Eiropas Komisijas vārdā – *N. Ruiz García, M. Siekierzyńska un A. Szmytkowska, pārstāves,*

ņemot vērā pēc ģenerālvokāta uzklausīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerālvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV 1993, L 95, 29. lpp.) 6. panta 1. punktu un 7. panta 1. punktu.
- 2 Šie pieteikumi ir iesniegti trīs strīdos, pirmajā – starp E.K. un S.K., no vienas puses, un D.B.P., no otras puses (lieta C-80/21), otrajā – starp B.S. un W.S., no vienas puses, un M., no otras puses (lieta C-81/21), un trešajā – starp B.S., kā arī Ł.S., no vienas puses, un M., no otras puses (lieta C-82/21), par prasītāju kā patērētāju lūgumu anulēt viņu kredīta līgumus, kas noslēgti ar bankām D.B.P. un M., jo šajos līgumos esot ietverti negodīgi noteikumi.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts ir formulēts šādi:

“Dalībvalstis nosaka, ka negodīgi noteikumi, kas izmantoti pārdevēja vai piegādātāja ar patērētāju noslēgtā līgumā, atbilstoši savas valsts tiesību aktiem nav saistoši patērētājam un, ka līgums pie tādiem pašiem noteikumiem turpina pusēm būt saistošs, ja tas var pastāvēt bez negodīgajiem noteikumiem.”

- 4 Šīs direktīvas 7. panta 1. punktā ir paredzēts:

“Dalībvalstis nodrošina, ka patērētāju un konkurentu interesēs pastāv adekvāti un efektīvi līdzekļi, lai novērstu negodīgu noteikumu ilgstošu izmantošanu pārdevēju vai piegādātāju ar patērētājiem noslēgtos līgumos.”

Polijas tiesības

Civilkodekss

- 5 *Kodeks cywilny* (Civilkodekss) redakcijā, kas piemērojama pamatlīdētā (turpmāk tekstā – “Civilkodekss”), 5. pantā ir noteikts:

“Tiesības nedrīkst īstenot, pārkāpjot to sociāli ekonomisko mērķi vai sociālos principus. Šāda tiesību subjekta darbība vai bezdarbība netiek uzskatīta par šo tiesību īstenošanu un nav aizsargājama.”

- 6 Civilkodeksa 58. pantā ir paredzēts:

“1. Tiesisks darījums, kurš ir pretrunā likumam vai kura mērķis ir apiet likumu, nav spēkā, ja vien attiecīgajā tiesību normā nav paredzēts citādi, it īpaši, ja tajā ir paredzēts, ka spēkā neesošie tiesiskā darījuma noteikumi tiek aizstāti ar atbilstošajām likuma normām.

2. Tiesisks darījums nav spēkā, ja tas ir pretrunā sociālajām normām.

3. Tikai vienas tiesiska darījuma daļas spēkā neesamības gadījumā pārējās tiesiskā darījuma daļas paliek spēkā, ja vien no apstākļiem neizriet, ka tiesiskais darījums netiktu izpildīts, ja nebūtu spēkā neesošo tiesību normu.”

- 7 Šā kodeksa 65. pants ir formulēts šādi:

“1. Pušu gribas izpausme ir jāinterpretē atbilstoši sociālajiem principiem un paražām, ņemot vērā apstākļus, kuros tā ir tikusi izteikta.

2. Tā vietā, lai pamatotos uz līgumu noteikumu burtisko nozīmi, ir jānoskaidro tajos izteiktais līgumslēdzēju pušu nodoms un mērķis.”

8 Minētā kodeksa 117. panta 1. un 2. punktā ir noteikts:

“1. Neskarot likumā paredzētos izņēmumus, naudas prasījumi noilgst.

2. Beidzoties noilguma termiņam, parādnieks var izvairīties no sava pienākuma, izņemot, ja viņš atsakās atsaukties uz noilgumu. Tomēr atteikšanās no noilguma pirms termiņa beigām nav spēkā.”

9 Šī paša kodeksa 118. pantā ir paredzēts:

“Ja nav īpašas pretējas tiesību normas, noilguma termiņš ir seši gadi; periodisko maksājumu prasījumiem un prasījumiem, kas saistīti ar komercdarbību, termiņš ir trīs gadi. Tomēr noilguma termiņš beidzas kalendārā gada pēdējā dienā, izņemot, ja tas ir mazāks par diviem gadiem.”

10 Civilkodeksa redakcijā, kas bija spēkā līdz 2018. gada 8. jūlijam, 118. pants bija formulēts šādi:

“Ja nav īpašas pretējas tiesību normas, noilguma termiņš ir desmit gadi; periodisko maksājumu prasījumiem un prasījumiem, kas saistīti ar komercdarbību, termiņš ir trīs gadi.”

11 Šā kodeksa 120. panta 1. punktā ir noteikts:

“Noilguma termiņš sākas dienā, kad iestājas prasījuma izpildes termiņš. Ja prasījuma izpilde ir atkarīga no tā, vai tiesību subjekts ir veicis konkrētu darbību, tad termiņu sāk skaitīt no dienas, kad prasījums būtu bijis jāizpilda, ja ar tiesībām apveltītā persona būtu veikusi darbību pēc iespējas agrāk.”

12 Minētā kodeksa 123. panta 1. punkts ir formulēts šādi:

“Noilguma termiņu pārtrauc: 1) jebkura darbība tiesā, iestādē, kas iecelta lietu izskatīšanai vai konkrēta veida prasījumu izpildei, vai šķirējtiesa, kas ir pieņemta tieši nolūkā prasīt, konstatēt, atgūt vai nodrošināt prasījuma apmierināšanu; 2) parādniekam atzīstot prasījumu; 3) uzsākot mediācijas procesu.”

13 Saskaņā ar šī paša kodeksa 358. panta 1.–3. punktu:

“1. Ja saistību priekšmets ir ārvalsts valūtā izteikta naudas summa, parādnieks var sniegt izpildījumu Polijas valūtā, ja vien likumā, uz saistības pamata pieņemtā tiesas nolēmumā vai tiesiskajā darījumā ir paredzēts izpildījums ārvalsts valūtā.

2. Ārvalsts valūtas vērtība tiek aprēķināta atbilstoši Polijas Valsts bankas noteiktajam vidējam kursam parāda atmaksas dienā, ja vien likumā, tiesas nolēmumā vai tiesiskajā darījumā nav noteikts citādi.

3. Parādnieka kavējuma gadījumā kreditors var pieprasīt izpildījumu Polijas valūtā saskaņā ar vidējo kursu, ko Polijas Valsts banka ir noteikusi maksājuma veikšanas dienā.”

14 Civilkodeksa redakcijā, kas bija spēkā līdz 2009. gada 23. janvārim, 358. panta 1. punktā bija paredzēts:

“Neskarot likumā paredzētos izņēmumus, finansiālās saistības Polijas Republikas teritorijā var izteikt tikai Polijas valūtā.”

15 Šā kodeksa 385.¹ pants ir formulēts šādi:

“1. Patērīņa līguma noteikumi, kuri nav individuāli apspriesti, patērētājam nav saistoši, ja tie viņa tiesības un pienākumus nosaka pretēji labiem tikumiem, acīmredzami neievērojot viņa intereses (prettiesiski noteikumi). Šī tiesību norma neattiecas uz noteikumiem, kuros ir noteikti pušu pamatpienākumi, tostarp cena vai atlīdzība, ja tie ir formulēti nepārprotami.

2. Ja kāds līguma noteikums patērētājam nav saistošs saskaņā ar 1. punktu, pārējā daļā līgums turpina būt pusēm saistošs.

3. Patērētāju līguma noteikumi, kuri nav individuāli apspriesti, ir tie līguma noteikumi, kuru saturu patērētājs nav varējis konkrēti ietekmēt. Runa ir īpaši par līguma noteikumiem, kas pārņemti no tipveida līguma, ko līgumslēdzējs ir piedāvājis patērētājam.

4. Pienākums pierādīt, ka noteikums tika saskaņots individuāli, ir tai pusei, kura uz to atsaucas.”

16 Saskaņā ar minētā kodeksa 385.² pantu:

“Līguma noteikuma saderība ar labiem tikumiem tiek novērtēta attiecībā uz situāciju līguma slēgšanas brīdī, ņemot vērā tā saturu, tā noslēgšanas apstākļus, kā arī citus līgumus, kas ir saistīti ar līgumu, kura noteikumi tiek vērtēti.”

17 Šī paša kodeksa 405. pants ir formulēts šādi:

“Ikvienai personai, kas bez juridiska pamata ir saņēmusi finansiālu priekšrocību uz citas personas rēķina, ir pienākums sniegt labumu natūrā un, ja tas nav iespējams, atlīdzināt tās vērtību.”

18 Civilkodeksa 410. pantā ir noteikts:

“1. Iepriekšējo pantu noteikumi ir piemērojami it īpaši nepamatota izpildījuma gadījumā.

2. Izpildījums ir nepamatots, ja personai, kas to ir veikusi, vispār nebija pienākuma to veikt vai tai nebija pienākuma to veikt attiecībā uz personu, kurai tas ticis veikts, vai ja izpildījuma pamatojums ir zudis vai ja izpildījuma mērķis nav sasniegts, vai ja tiesību akts, kurā prasīts izpildījums, ir spēkā neesošs un nav kļuvis spēkā esošs pēc izpildījuma veikšanas.”

19 Šī kodeksa 442.¹ panta 1. punkts ir formulēts šādi:

“Tiesības uz zaudējumu atlīdzību par prettiesisku darbību noilst trīs gadus pēc dienas, kad cietušais uzzina vai, ievērojot pienācīgu rūpību, būtu varējis zināt par kaitējumu un personas, kurai ir jāuzņemas atbildība, identitāti. Tomēr šis termiņš nevar pārsniegt desmit gadus no dienas, kad iestājies kaitējumu radošais notikums.”

20 Minētā kodeksa redakcijā, kas bija spēkā līdz 2017. gada 26. jūnijam, 442.¹ panta 1. punktā bija paredzēts:

“Tiesības uz zaudējumu atlīdzību par prettiesisku darbību ir noilgušas trīs gadus pēc dienas, kad cietušais uzzina par kaitējumu un par personas, kurai ir jāuzņemas atbildība, identitāti. Tomēr šis termiņš nevar pārsniegt desmit gadus no dienas, kad iestājies kaitējumu radošais notikums.”

Banku likums

- 21 1997. gada 29. augusta *ustawa prawo bankowe* (Banku likums) (1997. gada *Dz. U.*, Nr. 140, 939. pozīcija) redakcijā, kas piemērojama pamatlīstās, 69. pants 1. punkts ir izteikts šādi:

“Banka ar hipotekārā kredīta līgumu apņemas uz līgumā norādīto laiku nodot aizņēmēja rīcībā līdzekļus, kas paredzēti noteiktam mērķim, un aizņēmējs apņemas tos izmantot saskaņā ar līgumā paredzētajiem nosacījumiem, laikus atmaksāt izmantoto aizdevuma summu kopā ar procentiem un samaksāt komisijas maksu par piešķirto aizdevumu.”

- 22 Banku likuma redakcijā, kas ir piemērojama pamatlīstās, 69. panta 2. punktā ir paredzēts:

“Hipotekārā kredīta līgums jāsadalī rakstveidā, un tajā jānorāda: 1) līgumslēdzēja puses, 2) aizdevuma summa un valūta, 3) aizdevuma piešķiršanas mērķi, 4) aizdevuma atmaksas kārtība un termiņš, 5) procentu likmes summa un nosacījumi, kas attiecas uz tās grozīšanu, 6) aizdevuma atmaksas garantijas kārtība, 7) bankas pilnvaru apmērs saistībā ar aizdevuma izmantošanas un atmaksas kontroli, 8) termiņi un kārtība, kādā līdzekļus nodod aizņēmēja rīcībā, 9) komisijas maksas apmērs, ja tā ir paredzēta līgumā, 10) līguma grozīšanas un izbeigšanas noteikumi un nosacījumi.”

Pamatlīstas, prejudiciālie jautājumi un tiesvedība Tiesā

Lieta C-80/21

- 23 E.K. un S.K. ir patērētāji, kuri 2006. un 2008. gadā noslēdza četrus hipotekārā kredīta līgumus ar banku D.B.P., lai finansētu četru mājokļu iegādes izmaksas Polijā. Viens no šiem līgumiem, kas tika noslēgts 2008. gada 8. jūlijā, ir izteikts Šveices frankos (CHF), attiecās uz summu 103 260 CHF (aptuveni 100 561 EUR) apmērā un bija atmaksājams 360 mēnešu laikā, tas ir, līdz 2038. gada 4. augustam (turpmāk tekstā – “līgums lietā C-80/21”). Runa bija par kredītu ar mainīgu procentu likmi, kura sākotnējā gada likme bija 3,80 %. Kredīts bija jāatmaksā, veicot pastāvīgus ikmēneša maksājumus.
- 24 E.K. un S.K. šajā saistībā piekrita “Kredīta nosacījumiem”, kas reglamentē kredīta pārskaitīšanu un atmaksu un ietver noteikumus par maksāšanas kārtību un, konkrētāk, konvertēšanu Šveices frankos.
- 25 Saskaņā ar minētajiem noteikumiem, pirmkārt, kredīta summa ir jāpārskaita Polijas zlotos (PLN) un, lai konvertētu kredīta summu, banka piemēro Šveices franka pirkšanas kursu, kas publicēts D.B.P. “Valūtas kursu tabulā” kredīta summas vai ikmēneša maksājuma samaksas dienā. Otrkārt, kredīts ar bankas piekrišanu var tikt pārskaitīts arī Šveices frankos vai citā valūtā. Treškārt, gadījumā, ja aizņēmējs neievēro kredīta piešķiršanas nosacījumus vai tā kredībspēja neatbilst, banka var lauzt līgumu vai samazināt piešķirtā kredīta summu, ja tas nav izmaksāts pilnībā. Ceturtkārt, kredīta atmaksa tiek veikta, bankai atskaitot no aizņēmēja bankas konta summu Polijas zlotos, kas atbilst attiecīgajam ikmēneša maksājumam Šveices frankos, parādu un citus bankas prasījumus Šveices frankos, kas aprēķināts, piemērojot Šveices franku pārdošanas kursu, kurš publicēts “Valūtas kursu tabulā”, ko banka piemēroja divas darba dienas pirms katra kredīta atmaksas termiņa beigām.

- 26 Līguma noslēgšanas procesā lietā C-80/21 E.K. un S.K. sazinājās ar banku, izmantojot attālinātos saziņas līdzekļus, un lielāko daļu kredīta dokumentu parakstīja E.K. un S.K. iecelti pilnvarnieki, nevienu no šī līguma noteikumiem neapspriežot ar D.B.P. E.K. un S.K. lūdza D.B.P. tiem nosūtīt līguma projektu, lai tie to varētu parakstīt elektroniski, bet uz šiem lūgumiem netika saņemta atbilde, tādējādi līgums lietā C-80/21 tika parakstīts E.K. un S.K. vārdā.
- 27 Uzskatot, ka līgumā lietā C-80/21 ir ietverti negodīgi noteikumi, viņi vērsās *Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie* (Varšavas Centra rajona tiesa Varšavā) ar prasību piespriest D.B.P. samaksāt viņiem summu 26 274,90 PLN (aptuveni 5716 EUR) apmērā, pieskaitot likumiskos nokavējuma procentus, sākot no 2018. gada 30. jūlija līdz samaksas dienai.
- 28 Tiesvedības iesniedzējtiesā laikā tiesa informēja E.K. un S.K. par iespējamās līguma lietā C-80/21 anulēšanas sekām. Viņi deklarēja, ka saprot šī līguma anulēšanas tiesiskās, kā arī finansiālās sekas un tām piekriņ, kā arī piekriņ tam, ka iesniedzējtiesa [šo līgumu] anulē.
- 29 Iesniedzējtiesa norāda, ka gandrīz pastāvīgi Polijas judikatūrā ir uzskatīts, ka noteikumi par konvertāciju, it īpaši noteikumi par aizņēmēja iespēju atmaksāt kredītu Šveices frankos vai citā valūtā ar bankas piekrišanu (turpmāk tekstā – “konvertācijas noteikumi”), ir prettiesiski. Tomēr lielākā daļa valsts tiesu uzskatot, ka konvertācijas noteikumi ir tikai daļēji negodīgi, it īpaši tāpēc, ka saskaņā ar tiem kredīta samaksa un atmaksa Šveices frankos var notikt tikai ar skaidru bankas piekrišanu un ka, tiklīdz tie ir pasludināti par spēkā neesošiem, līguma izpilde nekļūst neiespējama.
- 30 Iesniedzējtiesa norāda, pirmkārt, ka tiesu prakse, saskaņā ar kuru ir iespējams atcelt konvertācijas noteikumu daļu, saskaņā ar kuru kredīta maksāšana un atmaksa Šveices frankos var tikt veikta tikai ar bankas piekrišanu, lai ļautu aizņēmējam veikt šos darījumus Šveices frankos bez šīs iepriekšējās atļaujas, nozīmē pārskatīt negodīgā noteikuma saturu, bet tas būtu pretrunā Tiesas judikatūrai.
- 31 Turklāt šī tiesa norāda, ka šāda prakse, pirmām kārtām, samazinot preventīvo iedarbību, kas izriet no negodīga noteikuma atcelšanas, jo ar to uzņēmumam, kurš uzliek šādus noteikumus, tiek nodrošināts, ka sliktākajā gadījumā valsts tiesa tajos izdara grozījumus, kas ļaus turpināt līguma izpildi, šim uzņēmumam nekad neciešot nekādas citas negatīvas sekas. Otrām kārtām, ar to netiekot nodrošināta tādu patērētāju aizsardzība, kuri, pamatojoties uz līguma saturu, būtu pārliecināti, ka tiem ir pienākums atmaksāt kredītu tikai Polijas zlotos, ja vien banka nav skaidri piekritusi atmaksai Šveices frankos, līdz tiks pieņemts pretējs valsts tiesas nolēmums.
- 32 Otrkārt, atgādinot *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa, Polija) nostāju, iesniedzējtiesa atsaucas arī uz valsts judikatūru, saskaņā ar kuru, ja tikai daži līguma noteikumi ir negodīgi un tādā nav saistoši patērētājam, to atcelšana neesot šķērslis tam, lai citi līguma noteikumi tiktu grozīti tādējādi, ka galu galā līgums varētu tikt izpildīts. Precīzāk, valsts tiesai esot jāinterpretē pušu griba un jāuzskata, ka aizdevuma summa jau no paša sākuma tika noteikta nevis Šveices frankos, bet gan Polijas zlotos. Tomēr šī tiesa uzskata, ka šī judikatūra, kas būtībā ir balstīta uz Civillkodeksa 65. panta 2. punktu, varot izrādīties pretēja Direktīvas 93/13 6. un 7. pantam. Situācijā, kad patērētājs ir piekritis līguma spēkā neesamībai, šāda valsts prakse saskartos it īpaši ar aizliegumu tiesai grozīt līgumu kā citādi, nevis konstatējot negodīgo noteikumu spēkā neesamību.
- 33 Treškārt, tā kā E.K. un S.K. piekrita tam, ka līgums lietā C-80/21 tiek pasludināts par spēkā neesošu, iesniedzējtiesa paredz trešo risinājumu. Pirmām kārtām, valsts tiesa uzskatot, ka konvertācijas noteikumi kopumā ir negodīgi līguma noteikumi, kas nav saistoši pusēm un bez

kuriem līgums nevarētu turpināt pastāvēt. Otrām kārtām, tā tātad varot konstatēt, ka šāds līgums, kurā nav ietverti vajadzīgie noteikumi attiecībā uz kredīta atmaksas un līdzekļu nodošanas aizņēmējam kārtību, ir pretrunā tiesību aktiem un tātad ir spēkā neesošs, līdz ar to jebkāds, izpildot līgumu, sniegts izpildījums esot nepamatots un esot jāatlīdzina. Tomēr šī tiesa norāda, ka šāds risinājums būtu pretrunā valsts tiesu veiktajai atbilstošo valsts tiesību normu interpretācijai.

34 Šādos apstākļos *Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie* (Varšavas Centra rajona tiesa Varšavā) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

“1) Vai Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem ir pretrunā tāda valsts tiesiskā regulējuma interpretācija tiesā, saskaņā ar kuru tiesa nekonstatē negodīgo raksturu līguma noteikumam kopumā, bet tikai – tā daļai, kas nosaka tā negodīgumu, un tā rezultātā šis noteikums daļēji rada sekas?

2) Vai Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem ir pretrunā tāda valsts tiesiskā regulējuma interpretācija tiesā, saskaņā ar kuru pēc līguma noteikuma, bez kura līgums nevarētu būt spēkā, negodīguma konstatēšanas, interpretējot līgumslēdzēju gribas izpausmi, tiesa var grozīt pārējo līguma daļu tā, lai novērstu patērētājam izdevīga līguma spēkā neesamību?”

Lietā C-81/21

35 2009. gada 3. februārī divi patērētāji B.S. un W.S. noslēdza hipotekārā kredīta līgumu ar banku M. par summu 340 000 PLN (aptuveni 73 971 EUR), kas paredzēts fiziskām personām un indeksēts Šveices frankos, mājokļa iegādei (turpmāk tekstā – “līgums lietā C-81/21”). Kredīta termiņš bija 360 mēneši, tas ir, no 2009. gada 3. februāra līdz 2039. gada 12. februārim, un tas bija atmaksājams ar pastāvīgiem ikmēneša maksājumiem. Runa bija par kredītu ar mainīgu procentu likmi. Ikmēneša maksājumi bija jāpārskaita Polijas zlotos pēc tam, kad tie tika konvertēti, piemērojot maiņas kursu, kas publicēts bankas “Valūtas kursu tabulā”. Paredzētā visa kredīta vai ikmēneša maksājuma atmaksāšana, kā arī tādas summas atmaksāšana, kas pārsniedz ikmēneša maksājumus, izraisīja atmaksas summas konvertēšanu pēc Šveices franku pārdošanas kursa, kas publicēts bankas “Valūtas kursu tabulā”, kas bija spēkā atmaksas dienā un laikā.

36 2012. gada 18. februārī līgumslēdzējas puses noslēdza līguma papildvienošanos lietā C-81/21, kas ļauj B.S. un W.S. atmaksāt kredīta ikmēneša maksājumus tieši Šveices frankos.

37 Uzskatot, ka līgumā lietā C-81/21 ir ietverti negodīgi noteikumi, viņi 2020. gada 23. jūlijā vērsās *Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie* (Varšavas Centra rajona tiesa Varšavā) ar prasību piespriest M. viņiem izmaksāt summas 37 866,11 PLN (aptuveni 8238 EUR) un 5 358,10 CHF (aptuveni 5215 EUR) apmērā, pieskaitot likumiskos nokavējuma procentus, kā arī kapitāla pārskaitījumu pārpalikumu un kredīta apdrošināšanas prēmiju.

38 No 2010. gada 1. jūnija līdz 2020. gada 12. janvārim B.S. un W.S. kredīta atmaksas ietvaros samaksāja M. summu 219 169,44 PLN (aptuveni 47 683 EUR) apmērā. Iesniedzējtiesa uzskata, ka, ja būtu jāuzskata, ka atsevišķi līguma noteikumi lietā C-81/21 nav saistoši B.S. un W.S., kamēr pārējie līguma noteikumi joprojām būtu piemērojami, kopējā šajā laikposmā veikto maksājumu summa būtu bijusi mazāka par 43 749,97 PLN (apmēram 9518 EUR). Turklāt, ja atmaksai piemērojama maiņas kurss M. noteiktā vietā būtu bijis Polijas Nacionālās bankas vidējais maiņas kurss,

B.S. un W.S. būtu samaksājuši 2813,45 PLN (aptuveni 611 EUR) un 2369,79 CHF (aptuveni 2306 EUR) mazāk salīdzinājumā ar šajā laikposmā faktiski samaksāto ikmēneša maksājumu summu.

- 39 Iesniedzējtiesa precizē, ka saskaņā ar gandrīz pastāvīgo Polijas judikatūru konvertācijas noteikumi, kas izriet no tipveida līgumiem un kas līdz ar to nav tikuši individuāli apspriesti, tiek uzskatīti par nelikumīgiem, pamatojoties uz Civillkodeksa 385.¹ panta 1. punktu. Tomēr tajā izskatāmais strīds attiecas uz šāda konstatējuma sekām.
- 40 Šajā ziņā šī tiesa norāda, ka iepriekšējā valsts judikatūrā bieži ir atzīts, ka konvertēšanas noteikumu nepiemērojamības attiecībā uz patērētāju vienīgās sekas ir kapitāla un ikmēneša maksājumu konvertēšana, pamatojoties uz citu valūtas maiņas kursu, kas nav tās bankas maiņas kurss, pret kuru ir celta prasība. 2019. gada 3. oktobra spriedumā *Dziubak* (C-260/18, EU:C:2019:819) Tiesa ir nospriedusi, ka Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā tas, ka līguma trūkumi, ko izraisījusi tajā ietverta negodīgo noteikumu dzēšana, tiek novērsti, pamatojoties tikai uz vispārējām valsts tiesību normām, kurās ir paredzēts, ka tiesību aktā izteiktās sekas tiek papildinātas tostarp ar sekām, kas izriet no taisnīguma principa vai paražām un kas nav ne dispozitīvas tiesību normas, ne tādas, kas piemērojamas, ja līgumslēdzējas puses par to vienojas.
- 41 Iesniedzējtiesa norāda, ka Polijas judikatūrā prevalē divi pretēji viedokļi. Saskaņā ar pirmo viedokli kredītīgums, kas indeksēts ārvalsts valūtā, pēc tam, kad dzēsti konvertācijas noteikumi, ir jāuzskata par Polijas zlotos izteiktu kredītīgumu. Atbilstoši otram viedoklim šādu noteikumu dzēšana padara līgumu par spēkā neesošu pilnībā. Tomēr tā atgādina, ka tad, kad Civillkodeksa 358. panta jaunā redakcija jau bija spēkā, tika izstrādāta trešā iespēja, saskaņā ar kuru konvertācijas noteikumu negodīguma konstatēšana obligāti nenozīmē, ka viss attiecīgais indeksācijas mehānisms ir apstrīdams, līdz ar to par negodīgiem atzītie noteikumi tiek atcelti, ciktāl to saturs ir negodīgs. Tādējādi konvertācijas noteikumu negodīguma atzīšana varētu izraisīt līguma atcelšanu kopumā vai tā noteikumu daļas atcelšanu, ja bez negodīgajiem noteikumiem līgumu varētu saglabāt sākotnēji līgumslēdzēju pušu iecerētajā formā.
- 42 Iesniedzējtiesa, ņemot vērā atbilstošo Tiesas judikatūru, uzskata: ja valsts tiesa uzskata, ka noteikums ir negodīgs, tai ir jākonstatē, ka tas nav saistošs patērētājam jau no paša sākuma un pilnībā. Pēc tam tai ir jāpārbauda, vai līgumu var izpildīt bez negodīgā noteikuma. Ja tas tā ir, šai tiesai būtu tikai jānolemj, ka līgums turpina pastāvēt bez negodīgajiem noteikumiem, un jautājums par dispozitīvas valsts tiesību normas piemērošanu nerastos. Savukārt, ja minētā tiesa uzskatītu, ka līgums nevar pastāvēt bez negodīgā noteikuma un ka tāpēc tas ir jāatceļ, tai būtu jāpārbauda, vai šī atcelšana ir nelabvēlīga patērētājam. Ja tas tā nav vai ja patērētājs piekrīt līguma atcelšanai, valsts tiesai līgums ir jāatceļ pilnībā un tā nevar to papildināt ar dispozitīvu valsts tiesību normu.
- 43 Šajā gadījumā B.S. un W.S., kuras esot paziņojušas, ka ir sapratušas juridiskās un finansiālās sekas, kas izriet no līguma spēkā neesamības lietā C-81/21, un tās akceptē, jautā, vai iesniedzējtiesai ir jāuzskata, ka atbilstoši līgumam lietā C-81/21 bez konvertēšanas noteikuma var turpināties samaksāto ikmēneša maksājumu pārpalikušās daļas atmaksa. Savukārt, ja šī tiesa uzskatītu, ka līgums lietā C-81/21 nevar pastāvēt bez konvertēšanas noteikuma, viņi lūdz atmaksāt visus samaksātos ikmēneša maksājumus. Ņemot vērā Tiesas judikatūrā izstrādātos principus un B.S. un W.S. iesniegtā lūguma apjomu, iesniedzējtiesa uzskata, ka tai faktiski ir jāizvēlas viens no šiem diviem risinājumiem un ka tā nevar izmantot dispozitīvu valsts tiesību normu, nepārkāpjot

Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktu. Šīs abas iespējas, šķiet, ir pretrunā valsts tiesu ieteiktajam risinājumam pēc tam, kad 2009. gada 24. janvārī, proti, pēc līguma noslēgšanas lietā C-81/21, bija stājusies spēkā Civill kodeksa 358. panta jaunā redakcija.

44 Šādos apstākļos *Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie* (Varšavas Centra rajona tiesa Varšavā) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

“1) Vai Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem ir pretrunā tāda valsts tiesiskā regulējuma interpretācija tiesā, saskaņā ar kuru pēc līguma noteikuma negodīgā rakstura konstatēšanas, kas neizraisa līguma spēkā neesamību, tiesa var aizstāt to ar dispozitīvu valsts tiesību normu?

2) Vai Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem ir pretrunā tāda valsts tiesiskā regulējuma interpretācija tiesā, saskaņā ar kuru pēc līguma noteikuma negodīgā rakstura konstatēšanas, kas izraisa līguma spēkā neesamību, tiesa var to aizstāt ar dispozitīvu valsts tiesību normu, lai novērstu līguma spēkā neesamību, lai gan patērētājs piekrīt līguma spēkā neesamības atzīšanai?”

Lietā C-82/21

45 2006. gada 4. augustā divi patērētāji, B.S un Ļ.S., ar banku M. noslēdza hipotekārā kredīta līgumu par summu 600 000 PLN (aptuveni 130 445 EUR), kas paredzēts fiziskām personām un indeksēts Šveices frankos, mājokļa iegādei (turpmāk tekstā – “līgums lietā C-82/21”). Kredīta termiņš bija 360 mēneši, proti, no 2006. gada 8. augusta līdz 2036. gada 5. augustam. Aizdevums bija jāatmaksā ar degresīvajiem ikmēneša maksājumiem un ar mainīgu procentu likmi. Šajā gadījumā ikmēneša maksājumi bija jāpārskaita Polijas zlotos pēc tam, kad tie tika konvertēti, piemērojot Šveices franka pārdošanas kursu, kas publicēts M. “Valūtas kursu tabulā”, kura bija spēkā samaksas dienā. Tāpat bija paredzēts, ka paredzētā visa kredīta vai ikmēneša maksājuma vai tādas summas atmaksāšana, kas pārsniedz ikmēneša maksājumus, izraisa atmaksas summas konvertēšanu pēc Šveices franka pārdošanas kursa, kas publicēts šajā pašā tabulā.

46 2008. gada 8. decembrī B.S. un Ļ.S. noslēdza līguma lietā C-82/21 papildvienošanos, kurā procentu likme tika noteikta kā tā dēvētā “LIBOR 3M” likme, kurai pieskaitīta fiksēta bankas peļņas likme 0,57 % apmērā par visu kredīta darbības laiku.

47 Uzskatot, ka līgumā lietā C-82/21 ir ietverti negodīgi noteikumi, it īpaši tāpēc, ka tajā bija paredzēta kapitāla un kredīta maksājumu konvertācija pēc Šveices franka kursa un M. ir pilnvarota grozīt kredīta procentu likmi, B.S. un Ļ.S. vērsās *Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie* (Varšavas Centra rajona tiesa Varšavā) ar prasību, ar kuru viņi lūdz atmaksāt summu 74 414,52 PLN apmērā (aptuveni 16 285 EUR), pieskaitot likumiskos nokavējuma procentus, sākot no 2019. gada 30. jūlija līdz samaksas dienai. Turklāt B.S. un Ļ.S. apgalvo, ka, ja tiktu uzskatīts, ka kredītlīgums lietā C-82/21 ir pilnībā spēkā neesošs un viņi saprot šādas sekas un piekrīt tām, M. būtu jāatmaksā viņiem visi kredīta ikmēneša maksājumi, un šajā gadījumā tās lūdz piespriest M. viņiem samaksāt summu 72 136,01 PLN (aptuveni 15 787 EUR) apmērā, kas atbilst visiem ikmēneša maksājumiem, kuri samaksāti laikposmā no 2006. gada 5. oktobra līdz 2010. gada 5. martam.

- 48 Pamatojoties uz valsts judikatūras virzienu, saskaņā ar kuru tāda veida kredītlīguma noteikumi, par kādiem ir ziņojusi B.S. un Ļ.S., ir prettiesiski un tiem ir jāizraisa līguma pilnīga spēkā neesamība, iesniedzējtiesa plāno atcelt līgumu lietā C-82/21. Tomēr šāda atcelšana notiek *ex tunc* tādējādi, ka visi pakalpojumi, kas sniegti tā izpildei, ir jāatlīdzina saskaņā ar Civilkodeksa 405. pantu, skatītu kopā ar šī kodeksa 410. panta 1. punktu. Tomēr M. atsaucas uz B.S. un Ļ.S. prasības noilgumu. Saskaņā ar iesniedzējtiesas norādīto, ciktāl šajā gadījumā šo lietas dalībnieku prasība ir pamatota ar mantisku prasījumu, tai tik tiešām ir jāpārbauda, vai šī prasība nav pilnībā vai daļēji noilgusi, piemērojot vispārējo noteikumu par prasījumu noilgumu, kas attiecībā uz prasījumiem, kas radušies pirms 2018. gada 9. jūlija, ir desmit gadi.
- 49 Šajā ziņā šī tiesa uzskata, ka galvenais jautājums, lai izvērtētu M. norādītā noilguma pamatotību, ir šādas prasības par nepamatotu maksājumu atgūšanu noilguma termiņa sākuma noteikšana. Saskaņā ar Polijas tiesu judikatūru, kas pieņemta, pamatojoties uz Civilkodeksa 120. panta 1. punktu, šis sākumpunkts atbilstot datumam, kurā veikts nepamatotais maksājums. Šajā ziņā brīdīm, kad pakalpojumu sniedzējs ir uzzinājis par pakalpojuma nepamatoto raksturu un brīdīm, kad tas faktiski aicinājis parādnieku to atlīdzināt, neesot nozīmes, lai noteiktu minēto sākumpunktu. Iesniedzējtiesa konkretizē, ka šie apsvērumi ir piemērojami arī strīdiem par tāda izpildījuma atgūšanu, kas nepamatoti veikts, izpildot spēkā neesošus līguma noteikumus, ja kāds lietas dalībnieks nav zinājis par šo noteikumu spēkā neesamību.
- 50 Tomēr, minētos apsvērumus piemērojot B.S. un Ļ.S. prasībai, tiem būtu jāliek iesniedzējtiesai nospriest, ka ir iestājies noilgums tiesībām uz katra ikmēneša maksājuma, kas pārskaitīts vairāk nekā desmit gadus pirms šo lietas dalībnieku prasības par šādu atmaksu celšanas, tas ir, pirms 2009. gada 7. augusta. Iesniedzējtiesai ir šaubas par šāda risinājuma saderību ar Direktīvu 93/13.
- 51 Iesniedzējtiesa uzskata, ka šāda Civilkodeksa 120. panta 1. punkta interpretācija nav saderīga ar efektivitātes principu, jo tam ir pretrunā tas, ka prasībai par atmaksu tiek piemērots termiņš, kas sākas neatkarīgi no tā, vai patērētājs šajā datumā zināja vai varēja saprātīgi zināt par šī līguma noteikuma, uz kuru atsaucas ar atlīdzināšanu saistītās prasības pamatojumam, negodīgumu. Šāda interpretācija varētu pārmērīgi apgrūtināt šī patērētāja tiesību, kas piešķirtas ar Direktīvu 93/13, īstenošanu.
- 52 Iesniedzējtiesa uzskata, ka patērētāja tiesību uz atmaksu noilguma termiņš nedrīkst sākties, kamēr patērētājs nav uzzinājis par līguma noteikuma negodīgumu vai vismaz pirms brīža, kad viņam saprātīgi būtu bijis par to jāzina, tādējādi Civilkodeksa 120. panta 1. punkta šaura interpretācija neatbilst Direktīvas 93/13 prasībām. Tā piebilst, ka citas valsts tiesību normas neļauj labot šādu šauru interpretāciju.
- 53 Turklāt iesniedzējtiesa norāda, ka valsts judikatūrā un doktrīnā ir uzskatīts, ka līguma atcelšanas gadījumā bankas tiesības saņemt tūlītēju aizdevuma summas atmaksu stājas spēkā tikai no brīža, kad aizņēmējs ir galīgi nolēmis akceptēt kredītlīguma atcelšanas sekas. No tā izrietot, ka faktiski patērētāja tiesības saņemt no spēkā neesoša kredītlīguma izrietoša nepamatota izpildījuma atmaksu ir jāuzskata par, kaut vai daļēji, noilgušām, lai gan analogas bankas tiesības parasti tādas nav. Šāda situācija būtu īpaši nelabvēlīga patērētājiem, nesniegtu Direktīvā 93/13 paredzētās garantijas un apdraudētu līdzvērtības principu.
- 54 Iesniedzējtiesa uzskata, ka šis pēdējais minētais princips ir pārkāpts arī tad, ja patērētāja tiesību uz nepamatoti samaksātā pakalpojuma atmaksu noilguma termiņš saskaņā ar Savienības tiesībām sāktos agrāk nekā tad, ja viņš būtu izmantojis līdzīgas tiesības, pamatojoties uz valsts tiesību

normām par atbildību par deliktu. Pēdējā minētajā gadījumā saskaņā ar Civill kodeksa 442.¹ panta 1. punktu noilguma termiņu var sākt skaitīt tikai no brīža, kad cietusi persona ir uzzinājusi par zaudējumiem un tās personas identitāti, kurai ir pienākums to atlīdzināt.

- 55 Šādos apstākļos *Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie* (Varšavas Centra rajona tiesa Varšavā) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

“Vai Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts, kā arī līdzvērtības, efektivitātes un tiesiskās drošības principi ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem ir pretrunā tāda valsts tiesiskā regulējuma interpretācija tiesā, saskaņā ar kuru patērētāja prasībai atmaksāt summas, kuras nepamatoti samaksātas, pamatojoties uz līgumā, kas noslēgts starp patērētāju un pārdevēju vai piegādātāju, ietvertiem negodīgiem līguma noteikumiem, noilguma termiņš ir desmit gadi, kurš sākas patērētāja katra maksājuma veikšanas dienā, arī gadījumā, kad patērētājs nezināja par šī noteikuma negodīgo raksturu?”

Tiesvedība Tiesā

- 56 Ar Tiesas priekšsēdētāja 2021. gada 14. aprīļa rīkojumu lietas no C-80/21 līdz C-82/21 rakstveida un mutvārdu procesā, kā arī sprieduma pasludināšanai tika apvienotas.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu lietā C-80/21

- 57 Ar šo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem ir pretrunā tāda valsts judikatūra, saskaņā ar kuru valsts tiesa var konstatēt nevis visa starp patērētāju un pārdevēju vai piegādātāju noslēgta līguma noteikuma, bet gan tikai to tā elementu negodīgumu, kuri tam piešķir negodīgu raksturu, tādējādi šis noteikums paliek daļēji spēkā pēc šādu elementu dzēšanas.
- 58 Lai atbildētu uz šo jautājumu, vispirms ir jāatgādina, ka saskaņā ar Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktu valsts tiesām ir jānovērš negodīgu noteikumu piemērošana, lai tie neradītu saistošas sekas patērētājam, izņemot, ja patērētājs pret to iebilst (spriedums, 2019. gada 26. marts, *Abanca Corporación Bancaria* un *Bankia*, C-70/17 un C-179/17, EU:C:2019:250, 52. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 59 Visbeidzot, saskaņā ar Tiesas judikatūru tad, ja valsts tiesa konstatē negodīga noteikuma spēkā neesamību līgumā, kas ir noslēgts starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju, Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts ir interpretējams tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts tiesību normu, kura valsts tiesai ļauj papildināt šo līgumu, pārskatot šī noteikuma saturu (spriedums, 2019. gada 26. marts, *Abanca Corporación Bancaria* un *Bankia*, C-70/17 un C-179/17, EU:C:2019:250, 53. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 60 Visbeidzot, ja valsts tiesa drīkstētu pārskatīt šādā līgumā ietvertu negodīgu noteikumu saturu, šāda iespēja varētu apdraudēt Direktīvas 93/13 7. pantā paredzētā mērķa īstenošanu ilgtermiņā. Šādas tiesības varētu mazināt preventīvo iedarbību, ko attiecībā uz pārdevējiem vai piegādātājiem rada vienkārša un tieša šādu negodīgu noteikumu nepiemērošana patērētājam, jo šiem pārdevējiem vai piegādātājiem saglabātos vilinājums izmantot šādus noteikumus, apzinoties, ka, pat ja tie tiktu

atzīti par spēkā neesošiem, līgumu nepieciešamajā apmērā tomēr varētu korigēt valsts tiesa, tādējādi garantējot šo pārdevēju vai piegādātāju interešu ievērošanu (spriedums, 2019. gada 26. marts, *Abanca Corporación Bancaria* un *Bankia*, C-70/17 un C-179/17, EU:C:2019:250, 54. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 61 Šajā gadījumā no iesniedzējtiesas nolēmuma izriet, ka saskaņā ar Polijas judikatūru negodīgā konvertācijas noteikumu daļa attiecas uz bankas piekrišanu kredīta samaksai un atmaksai Šveices frankos.
- 62 Šajā ziņā Tiesa, protams, ir nospriedusi, ka Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktam un 7. panta 1. punktam nav pretrunā tas, ka valsts tiesa atceļ tikai starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju noslēgta līguma noteikuma negodīgo daļu, ja šīs direktīvas preventīvais mērķis tiek nodrošināts ar valsts tiesību normām, kurās ir reglamentēta tā izmantošana, ja šī noteikuma daļa ir atsevišķa līgumiska saistība, kuras godīgo vai negodīgo raksturu var vērtēt individuāli. Savukārt šīs pašas tiesību normas nepieļauj to, ka valsts tiesa svītro tikai starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju noslēgta līguma noteikuma negodīgo elementu, ja šādas svītrošanas rezultātā tiktu pārskatīts minētā noteikuma saturs, ietekmējot tā būtību (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 29. aprīlis, *Bank BPH*, C-19/20, EU:C:2021:341, 80. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 63 Šajā gadījumā nekas Tiesas rīcībā esošajos lietās materiālos neliecina nedz par to, ka pastāvētu valsts tiesību normas, kas regulē konversijas noteikuma izmantošanu un kas veicina Direktīvas 93/13 preventīvās iedarbības nodrošināšanu, nedz arī to, ka konvertācijas noteikuma negodīgā daļa būtu atsevišķs līgumisks pienākums, līdz ar to šīs daļas svītrošana neizraisītu minētā noteikuma pārskatīšanu, ietekmējot tā būtību. Tomēr iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai ir izpildīti šī sprieduma iepriekšējā punktā minētajā judikatūrā paredzētie nosacījumi.
- 64 No iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem ir pretrunā tāda valsts judikatūra, saskaņā ar kuru valsts tiesa var konstatēt nevis visa starp patērētāju un pārdevēju vai piegādātāju noslēgta līguma noteikuma negodīgumu, bet gan tikai tā elementus, kas tam piešķir negodīgumu, un tāpēc šis noteikums pēc šādu elementu svītrošanas daļēji paliek spēkā, ja šādas svītrošanas rezultātā ir labots minētā noteikuma saturs, aizskarot tā būtību; un tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.

Par pirmo jautājumu lietā C-81/21

- 65 Ar šo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem ir pretrunā tāda valsts judikatūra, saskaņā ar kuru valsts tiesa, konstatējusi starp patērētāju un pārdevēju vai piegādātāju noslēgtā līgumā ietverta negodīga noteikuma spēkā neesamību, kura neizraisa šī līguma spēkā neesamību kopumā, šo noteikumu var aizstāt ar dispozitīvu valsts tiesību normu.
- 66 Jāatgādina, ka Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkta, un it īpaši tā teikuma otrās daļas, mērķis ir nevis atcelt visus līgumus ar negodīgiem noteikumiem, bet aizstāt formālo līdzsvaru, kas ar līgumu ir iedibināts starp līgumslēdzēju pušu tiesībām un pienākumiem, ar reālu līdzsvaru, kas var atjaunot minēto pušu vienlīdzību, precizējot, ka attiecīgajam līgumam principā ir jāturpina pastāvēt bez jebkādiem citiem grozījumiem, kā vien tiem, kas izriet no negodīgo noteikumu svītrošanas. Ja šis pēdējais minētais nosacījums ir izpildīts, atbilstoši Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktam attiecīgais līgums var tikt saglabāts, ciktāl saskaņā ar valsts tiesību normām šāda līguma pastāvēšana bez negodīgiem noteikumiem ir juridiski iespējama, un tas ir jāpārbauda, izvēloties objektīvu pieeju (spriedums, 2019. gada 3. oktobris, *Dziubak*, C-260/18, EU:C:2019:819, 39. punkts).

- 67 Izņēmuma iespēja aizstāt atcelto negodīgo noteikumu ar dispozitīvu valsts tiesību normu attiecas tikai uz tiem gadījumiem, kad šī negodīgā noteikuma svītrosana liktu valsts tiesai atzīt attiecīgo līgumu par spēkā neesošu kopumā, radot patērētājam īpaši nelabvēlīgas sekas, un tādējādi patērētājs tiktu sodīts (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 3. oktobris, *Dziubak*, C-260/18, EU:C:2019:819, 48. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 68 Līdz ar to, ja līgums var palikt spēkā pēc negodīgo noteikumu svītrosanas, valsts tiesa šos noteikumus nevar aizstāt ar dispozitīvu valsts tiesību normu.
- 69 No tā izriet, ka Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem ir pretrunā tāda valsts judikatūra, saskaņā ar kuru valsts tiesa, konstatējusi starp patērētāju un pārdevēju vai piegādātāju noslēgtā līgumā ietverta negodīga noteikuma spēkā neesamību, kura neizraisa šī līguma spēkā neesamību kopumā, šo noteikumu var aizstāt ar dispozitīvu valsts tiesību normu.

Par otro jautājumu lietā C-80/21 un otro jautājumu lietā C-81/21

- 70 Ar šiem jautājumiem, kuri ir jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem pretrunā ir tāda valsts judikatūra, saskaņā ar kuru valsts tiesa pēc tam, kad tā ir konstatējusi patērētāja un pārdevēja vai piegādātāja noslēgtajā līgumā ietvertā negodīga noteikuma spēkā neesamību, kurš izraisa šī līguma spēkā neesamību kopumā, atcelto noteikumu var aizstāt vai nu ar pušu gribas interpretāciju, lai novērstu minētā līguma atzīšanu par spēkā neesošu, vai arī ar dispozitīvu valsts tiesību normu, lai gan patērētājs bija informēts par šī paša līguma spēkā neesamības sekām un tās akceptējis.
- 71 Pirmkārt, jāatgādina, kā tas izriet no šī sprieduma 67. punkta, ka izņēmuma iespēja aizstāt atcelto negodīgo noteikumu ar dispozitīvu valsts tiesību normu attiecas tikai uz tiem gadījumiem, kad šī negodīgā noteikuma atcelšana liktu tiesai atzīt līgumu par spēkā neesošu kopumā, radot patērētājam īpaši nelabvēlīgas sekas, un tādējādi viņš ar to tiktu sodīts.
- 72 Otrkārt, jāuzsver, ka minētā aizstāšanas iespēja, kas ir izņēmums no vispārējā noteikuma, saskaņā ar kuru attiecīgais līgums turpina pusēm būt saistošs tikai tad, ja tas var pastāvēt bez tajā ietvertajiem negodīgajiem noteikumiem, ir ierobežota ar dispozitīvām valsts tiesību normām vai kas ir piemērojamas pušu vienošanās gadījumā, un tā tostarp ir balstīta uz to, ka šādas tiesību normas neietver negodīgus noteikumus (spriedums, 2019. gada 3. oktobris, *Dziubak*, C-260/18, EU:C:2019:819, 59. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 73 Treškārt, attiecībā uz nozīmi, kāda piešķirama patērētāja paustajai gribai atsaukties uz Direktīvu 93/13, Tiesa saistībā ar valsts tiesas pienākumu vajadzības gadījumā pēc savas ierosmes izslēgt negodīgus noteikumus saskaņā ar šīs direktīvas 6. panta 1. punktu ir konkretizējusi, ka tai nav pienākuma nepiemērot attiecīgo noteikumu, ja patērētājs pēc tam, kad minētā tiesa to ir informējusi, nevēlas atsaukties uz šo noteikumu negodīgo un nesaistošo raksturu, tādējādi brīvi un apzināti piekristot attiecīgajam noteikumam (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 3. oktobris, *Dziubak*, C-260/18, EU:C:2019:819, 53. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 74 Ceturtkārt un visbeidzot, Tiesa ir nospriedusi arī, ka Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka, pirmām kārtām, ietekme uz patērētāja situāciju, ko radījusi līguma atzīšana par spēkā neesošu kopumā, tāda kā tā, par kuru ir runa 2014. gada 30. aprīļa spriedumā *Kásler un Káslerné Rábai* (C-26/13, EU:C:2014:282), ir jāizvērtē, ņemot vērā apstākļus, kas

pastāvējuši vai bijuši paredzami strīda rašanās brīdī, un ka, otrām kārtām, šā vērtējuma vajadzībām noteicoša ir šajā saistībā izteiktā patērētāja griba (spriedums, 2019. gada 3. oktobris, *Dziubak*, C-260/18, EU:C:2019:819, 56. punkts un tajā minētā judikatūra). Tomēr šī paustā griba nevar būt pārāka par tiesas, kas izskata lietu, suverēnajā varā ietilpstošo vērtējumu par to, vai atbilstošajā valsts tiesiskajā regulējumā attiecīgajā gadījumā paredzēto pasākumu īstenošana ļauj atjaunot tiesisko un faktisko situāciju, kāda būtu bijusi patērētājam, ja nebūtu šī negodīgā noteikuma (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 2. septembris, *OTP Jelzálogbank u.c.*, C-932/19, EU:C:2021:673, 50. punkts).

- 75 Šajā gadījumā, pirmkārt, no Tiesai iesniegtajiem lietas materiāliem izriet, ka gan E.K. un S.K. lietā C-80/21, gan B.S. un W.S. lietā C-81/21 tika informēti par sekām, kas saistītas ar kredītligumu atcelšanu kopumā, un ka tie piekrita šādai atcelšanai.
- 76 Otrkārt, ar nosacījumu, ka iesniedzējtiesa to pārbauda, no Tiesai iesniegtajiem lietas materiāliem neizriet, ka pastāvētu dispozitīvas Polijas tiesību normas, kas paredzētas, lai aizstātu svītrotos negodīgos noteikumus. Iesniedzējtiesa *a priori* jautā Tiesai par iespēju aizstāt svītrotos negodīgos noteikumus ar vispārīgām valsts tiesību normām, kuru mērķis nav konkrēti tikt piemērotām līgumiem, kas noslēgti starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju.
- 77 Tiesa uzskatīja, ka Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā tas, ka tiek novērsti līguma trūkumi, kuru iemesls ir tajā ietvertu negodīgu noteikumu svītrošana, pamatojoties tikai uz vispārējām valsts tiesību normām, kuras nav nedz dispozitīvas tiesību normas, nedz normas, kas piemērojamas līguma pušu vienošanās gadījumā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 3. oktobris, *Dziubak*, C-260/18, EU:C:2019:819, 62. punkts).
- 78 Katrā ziņā, kā izriet no šī sprieduma 75. punkta, šajā gadījumā pamatlietās aplūkotie patērētāji tika informēti par sekām, kas saistītas ar viņu noslēgto kredītligumu pilnīgu atcelšanu, un tās akceptēja. Šādos apstākļos, ņemot vērā patērētāju gribas noteicošo raksturu, kā tas ir atgādināts šī sprieduma 74. punktā, nešķiet, ka būtu izpildīts nosacījums, saskaņā ar kuru līguma atcelšana kopumā attiecīgajiem patērētājiem radītu īpaši nelabvēlīgas sekas un kurš ir jāizpilda, lai valsts tiesa varētu aizstāt atcelto negodīgo noteikumu ar dispozitīvu valsts tiesību normu. Tomēr to pārbaudīt ir iesniedzējtiesas ziņā.
- 79 Ir jāizslēdz iespēja atceltu negodīgu noteikumu aizstāt ar tiesas interpretāciju.
- 80 Šajā ziņā jāatgādina, ka valsts tiesām ir vienīgi pienākums novērst negodīga līguma noteikuma piemērošanu, lai patērētājam tas nebūtu saistošs, bet tām nav tiesību koriģēt tā saturu. Šim līgumam principā ir jāturpina pastāvēt bez jebkādiem citiem grozījumiem, izņemot negodīgu noteikumu svītrošanu, ciktāl saskaņā ar valsts tiesību normām šāda līguma pastāvēšana ir juridiski iespējama (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2012. gada 14. jūnijs, *Banco Español de Crédito*, C-618/10, EU:C:2012:349, 65. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 81 Attiecībā uz iespēju saglabāt spēkā līgumu, kas nevar palikt spēkā pēc negodīga noteikuma atcelšanas, lai gan attiecīgais patērētājs ir piekritis tā spēkā neesamībai, Tiesa ir nospriedusi, pirmkārt, ka Direktīvai 93/13 ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, kurš liedz tiesai, kas izskata lietu, apmierināt prasību atcelt līgumu, pamatojoties uz noteikuma negodīgumu, ja tiek konstatēts, ka šis noteikums ir negodīgs un līgums nevar pastāvēt bez minētā noteikuma (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 14. marts, *Dunai*, C-118/17, EU:C:2019:207, 56. punkts).

- 82 Otrkārt, Tiesa ir arī konstatējusi – ar šo direktīvu tiek pieļauts, ka dalībvalsts, ievērodama Savienības tiesības, savā valsts tiesiskajā regulējumā paredz atzīt par spēkā neesošu pilnībā starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju noslēgtu līgumu, kurā ir viens vai vairāki negodīgi noteikumi, ja izrādās, ka tas patērētājam var nodrošināt labāku aizsardzību (spriedums, 2012. gada 15. marts, *Pereničová un Perenič*, C-453/10, EU:C:2012:144, 35. punkts).
- 83 No šīs judikatūras izriet, ka valsts tiesai nav tiesību pārskatīt atceltā negodīgā noteikuma saturu, lai saglabātu spēkā līgumu, kas nevar palikt spēkā pēc minētā noteikuma svīturošanas, ja attiecīgais patērētājs ir ticis informēts par līguma atcelšanas sekām un ir piekritis šīs spēkā neesamības sekām.
- 84 No visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem pretrunā ir tāda valsts judikatūra, saskaņā ar kuru valsts tiesa pēc tam, kad tā ir konstatējusi patērētāja un pārdevēja vai piegādātāja noslēgtajā līgumā ietvertā negodīga noteikuma spēkā neesamību, kurš izraisa šī līguma spēkā neesamību kopumā, atcelto noteikumu var aizstāt vai nu ar pušu gribas interpretāciju, lai novērstu minētā līguma atzīšanu par spēkā neesošu, vai arī ar dispozitīvu valsts tiesību normu, lai gan patērētājs bija informēts par šī paša līguma spēkā neesamības sekām un tās akceptējis.

Par vienīgo jautājumu lietā C-82/21

- 85 Ar šo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīva 93/13, skatīta efektivitātes principa gaismā, ir jāinterpretē tādējādi, ka tai ir pretrunā tāda valsts judikatūra, saskaņā ar kuru patērētāja prasības, kuras mērķis ir panākt, ka tiek atmaksātas summas, kas pārdevējam vai piegādātājam ir nepamatoti samaksātas, izpildot negodīgu noteikumu, kurš ietverts kredītlīgumā, desmit gadu noilguma termiņš sākas katra šī patērētāja izpildījuma datumā, pat ja šis pēdējais minētais šajā datumā pats nav varējis novērtēt līguma noteikuma negodīgumu vai tam nebija zināms par minētā noteikuma negodīgumu, un neņemot vērā to, ka šim līgumam bija atmaksas termiņš, šajā gadījumā – 30 gadi, kas krietni pārsniedz likumisko 10 gadu noilguma termiņu.
- 86 Šajā ziņā jānorāda, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, tā kā šajā jautājumā nav specifiska Savienības tiesiskā regulējuma, Direktīvā 93/13 paredzētā patērētāju aizsardzības īstenošanas kārtība saskaņā ar dalībvalstu procesuālās autonomijas principu ir attiecināma uz to iekšējo tiesību sistēmu. Tomēr šī kārtība nedrīkst būt mazāk labvēlīga par to, kas reglamentē līdzīgas valsts tiesību normām pakļautas situācijas (līdzvērtības princips), un tā nedrīkst padarīt praktiski neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtināt to tiesību īstenošanu, kas piešķirtas Savienības tiesību sistēmā (efektivitātes princips) (spriedums, 2021. gada 10. jūnijs, *BNP Paribas Personal Finance*, no C-776/19 līdz C-782/19, EU:C:2021:470, 27. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 87 Attiecībā uz efektivitātes principu jānorāda, ka katrs gadījums, kad rodas jautājums par to, vai valsts procesuālo tiesību norma nepadara praktiski neiespējamu vai pārmērīgi neapgrūtinā Savienības tiesību piemērošanu, ir jāizvērtē, ņemot vērā šīs tiesību normas vietu visā procedūrā, šīs procedūras norisi un īpatnības dažādās valsts tiesu instancēs. Šādā kontekstā vajadzības gadījumā ir jāņem vērā tādi valsts tiesu sistēmas pamatā esošie principi kā tiesību uz aizstāvību aizsardzība, tiesiskās drošības princips un procesa efektīva norise (spriedums, 2021. gada 10. jūnijs, *BNP Paribas Personal Finance*, no C-776/19 līdz C-782/19, EU:C:2021:470, 28. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 88 Turklāt Tiesa ir precizējusi, ka dalībvalstu pienākums nodrošināt to tiesību efektivitāti, kuras attiecīgajām personām izriet no Savienības tiesībām, it īpaši attiecībā uz tiesībām, kuras izriet no Direktīvas 93/13, nozīmē prasību par efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, kas ir paredzēta arī Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantā, kura tostarp attiecas uz procesuālo noteikumu definēšanu attiecībā uz prasībām tiesā, kas pamatotas ar šādām tiesībām (spriedums, 2021. gada 10. jūnijs, *BNP Paribas Personal Finance*, no C-776/19 līdz C-782/19, EU:C:2021:470, 29. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 89 Attiecībā uz pamatlietā aplūkotā noilguma termiņa īpašību analīzi Tiesa ir precizējusi, ka šai analīzei ir jāattiecas uz šāda termiņa ilgumu, kā arī tā piemērošanas kārtību, tostarp kārtību, kādā sāk skaitīt šo termiņu (spriedums, 2021. gada 10. jūnijs, *BNP Paribas Personal Finance*, no C-776/19 līdz C-782/19, EU:C:2021:470, 30. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 90 Lai gan Tiesa ir nospriedusi, ka patērētāja celtajai prasībai konstatēt starp patērētāju un pārdevēju vai piegādātāju noslēgtā līgumā ietverta noteikuma negodīgumu nevar tikt attiecināts nekāds noilguma termiņš (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 10. jūnijs, *BNP Paribas Personal Finance*, no C-776/19 līdz C-782/19, EU:C:2021:470, 38. punkts un tajā minētā judikatūra), tā precizēja, ka Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktam un 7. panta 1. punktam nav pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, kurā ir noteikts noilguma termiņš šāda patērētāja lūgumam atsaukties uz šī konstatējuma restitutīvajām sekām, ievērojot līdzvērtības un efektivitātes principus (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 10. jūnijs, *BNP Paribas Personal Finance*, no C-776/19 līdz C-782/19, EU:C:2021:470, 39. un tajā minētā judikatūra).
- 91 Līdz ar to jāuzskata, ka noilguma termiņa piemērošana prasībām ar atlīdzības raksturu, ko iesnieguši patērētāji, lai īstenotu tiesības, kuras tiem izriet no Direktīvas 93/13, pati par sevi nav pretrunā efektivitātes principam, ja vien šī piemērošana nepadara praktiski neiespējamu vai pārmērīgi grūtu ar šo direktīvu piešķirto tiesību īstenošanu (spriedums, 2021. gada 10. jūnijs, *BNP Paribas Personal Finance*, no C-776/19 līdz C-782/19, EU:C:2021:470, 40. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 92 Attiecībā uz noilguma termiņa ilgumu, kas ir piemērojams prasībai, kuru cēlis patērētājs, lai atgūtu summas, kas ir nepamatoti samaksātas, pamatojoties uz negodīgiem noteikumiem Direktīvas 93/13 izpratnē, ir jānorāda, ka Tiesai jau ir bijusi iespēja lemt par tādu noilguma termiņu saderību ar efektivitātes principu, kuri ir līdzīgi pamatlietā aplūkotajam, kuru ilgums ir trīs un pieci gadi un kuri ir tikuši piemēroti prasībām, kuru ir mērķis panākt līguma noteikuma atzīšanas par negodīgu ar atlīdzību saistīto seku iestāšanos. Šie termiņi – ar nosacījumu, ka tie ir noteikti un iepriekš zināmi, – principā ir pietiekami, lai ļautu attiecīgajam patērētājam sagatavot un izmantot efektīvu tiesību aizsardzības līdzekli. Tādējādi noilguma termiņi, kuru ilgums ir trīs līdz pieci gadi, paši par sevi nav nesaderīgi ar efektivitātes principu (spriedums, 2021. gada 10. jūnijs, *BNP Paribas Personal Finance*, no C-776/19 līdz C-782/19, EU:C:2021:470, 41. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 93 Līdz ar to jāuzskata, ka tāds desmit gadu noilguma termiņš, par kādu ir runa pamatlietā, ja tas ir noteikts un zināms iepriekš, un kāds tiek piemērots prasībai, kuru cēlis patērētājs, lai atgūtu summas, kuras ir nepamatoti samaksātas, pamatojoties uz negodīgiem noteikumiem Direktīvas 93/13 izpratnē, nav tāds, ar kuru tiek padarīta praktiski neiespējama vai pārmērīgi apgrūtināta ar Direktīvu 93/13 piešķirto tiesību izmantošana. Šāda ilguma termiņš principā ir pietiekams, lai ļautu patērētājam sagatavot un celt efektīvu prasību tiesā ar nolūku izmantot tiesības, kas viņam izriet no šīs direktīvas, un to veikt prasījumu formā, kuriem ir ar atlīdzību saistīts raksturs un kuri ir pamatoti ar līguma noteikuma negodīgo raksturu.

- 94 Tomēr jāņem vērā tas, ka patērētājs salīdzinājumā ar pārdevēju vai piegādātāju atrodas nelabvēlīgākā situācijā attiecībā gan uz iespēju risināt sarunas par darījuma noslēgšanu, gan uz informācijas daudzumu, un tas nozīmē, ka patērētājs piekrīt pārdevēja vai piegādātāja iepriekš izstrādātajiem noteikumiem bez iespējas ietekmēt to saturu. Turklāt jāatgādina, ka patērētāji var nezināt par hipotekārā kredīta līgumā iekļauta noteikuma negodīgumu vai arī neapzināties savu no Direktīvas 93/13 izrietošo tiesību apjomu (spriedums, 2021. gada 10. jūnijs, *BNP Paribas Personal Finance*, no C-776/19 līdz C-782/19, EU:C:2021:470, 45. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 95 Šajā sakarā Tiesa ir nospriedusi, ka tādi kredītlīgumi kā pamatlietā parasti tiek izpildīti ilgstošā laikposmā un līdz ar to, ja notikums, ar kuru sākas desmit gadu noilguma termiņš, ir katrs aizņēmēja veiktais maksājums, un tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai, nevar izslēgt, ka vismaz attiecībā uz daļu no veiktajiem maksājumiem noilgums ir iestājies vēl pirms attiecīgā līguma izbeigšanās, un tādējādi ar šādu noilguma tiesisko regulējumu patērētājiem var būt sistemātiski liegta iespēja pieprasīt to maksājumu atmaksu, kas veikti saskaņā ar līguma noteikumiem, kuri ir pretrunā minētajai direktīvai (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 22. aprīlis, *Profi Credit Slovakia*, C-485/19, EU:C:2021:313, 63. punkts).
- 96 Tādējādi, runājot par pamatlietā aplūkotā noilguma termiņa sākumu, pastāv ievērojams risks, ka, ņemot vērā tā noteikšanas veidu valsts judikatūrā, patērētājs nevar lietderīgi atsaukties uz tiesībām, kas viņam ir piešķirtas ar Direktīvu 93/13.
- 97 No iesniedzējtiesas sniegtajām norādēm izriet, ka šis desmit gadu noilguma termiņš sākas no katra attiecīgā patērētāja veiktā izpildījuma datuma, pat ja patērētājs šajā datumā nav varējis pats novērtēt līguma noteikuma negodīgumu vai nav zinājis par minētā noteikuma negodīgumu, un neņemot vērā to, ka šim līgumam šajā gadījumā bija atmaksas termiņš – šajā gadījumā 30 gadi –, kas ir ievērojami ilgāks par likumā noteikto desmit gadu noilguma termiņu.
- 98 Jānorāda, ka noilguma termiņš var būt saderīgs ar efektivitātes principu tikai tad, ja patērētājam ir bijusi iespēja zināt savas tiesības, pirms šis termiņš ir sācies vai nav beidzies (spriedums, 2021. gada 10. jūnijs, *BNP Paribas Personal Finance*, no C-776/19 līdz C-782/19, EU:C:2021:470, 46. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 99 Tomēr tāda desmit gadu noilguma termiņa kā pamatlietā piemērošana patērētāja celtai prasībai atmaksāt nepamatoti samaksātās summas, pamatojoties uz negodīgu noteikumu Direktīvas 93/13 izpratnē, kredītlīgumā, kas noslēgts ar pārdevēju vai piegādātāju, kurš sākas no katra šī patērētāja veiktā izpildījuma datuma, lai gan patērētājs šajā datumā pats nebija spējīgs novērtēt, vai šis noteikums ir negodīgs, vai nav zinājis par minētā noteikuma negodīgumu, un neņemot vērā to, ka šim līgumam bija atmaksas termiņš, šajā gadījumā 30 gadi, kas ievērojami pārsniedz likumisko desmit gadu noilguma termiņu, nevar nodrošināt minētajam patērētājam efektīvu aizsardzību. Tātad šāds termiņš pārmērīgi apgrūtina to tiesību īstenošanu, kuras šim patērētājam izriet no Direktīvas 93/13, un tādējādi netiek ievērots efektivitātes princips.
- 100 No tā izriet, ka Direktīva 93/13, skatīta efektivitātes principa gaismā, ir jāinterpretē tādējādi, ka tai ir pretrunā tāda valsts judikatūra, saskaņā ar kuru patērētāja prasības, kuras mērķis ir panākt, ka tiek atmaksātas summas, kas pārdevējam vai piegādātājam ir nepamatoti samaksātas, izpildot kredītlīgumā ietvertu negodīgu noteikumu, desmit gadu noilguma termiņš sākas katra šī patērētāja veiktā izpildījuma datumā, pat ja šis pēdējais minētais šajā datumā pats nav varējis

novērtēt līguma noteikuma negodīgumu vai tam nebija zināms par minētā noteikuma negodīgumu, un neņemot vērā to, ka šim līgumam bija atmaksas termiņš, šajā gadījumā – 30 gadi, kas krietni pārsniedz likumisko desmit gadu noilguma termiņu.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 101 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība izriet no tiesvedības, kas notiek iesniedzējtiesā, tāpēc tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (devītā palāta) nospriež:

- 1) Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts**

ir jāinterpretē tādējādi, ka:

tiem ir pretrunā tāda valsts judikatūra, saskaņā ar kuru valsts tiesa var konstatēt nevis visa starp patērētāju un pārdevēja vai piegādātāja noslēgta līguma noteikuma negodīgumu, bet gan tikai tā elementus, kas tam piešķir negodīgumu, un tāpēc šis noteikums pēc šādu elementu svītrošanas daļēji paliek spēkā, ja šādas svītrošanas rezultātā ir labots minētā noteikuma saturs, aizskarot tā būtību, un tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.

- 2) Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts**

ir jāinterpretē tādējādi, ka:

tāda valsts judikatūra, saskaņā ar kuru valsts tiesa, konstatējusi starp patērētāju un pārdevēju vai piegādātāju noslēgtā līgumā ietverta negodīga noteikuma spēkā neesamību, kura neizraisa šī līguma spēkā neesamību kopumā, šo noteikumu var aizstāt ar dispozitīvu valsts tiesību normu.

- 3) Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts**

ir jāinterpretē tādējādi, ka:

tiem pretrunā ir tāda valsts judikatūra, saskaņā ar kuru valsts tiesa pēc tam, kad tā ir konstatējusi patērētāja un pārdevēja vai piegādātāja noslēgtajā līgumā ietverta negodīga noteikuma spēkā neesamību, kurš izraisa šī līguma spēkā neesamību kopumā, atcelto noteikumu var aizstāt vai nu ar pušu gribas interpretāciju, lai novērstu minētā līguma atzīšanu par spēkā neesošu, vai arī ar dispozitīvu valsts tiesību normu, lai gan patērētājs bija informēts par šī paša līguma spēkā neesamības sekām un tās akceptējis.

- 4) Direktīva 93/13, skatot to efektivitātes principa gaismā,**

ir jāinterpretē tādējādi, ka:

tai ir pretrunā tāda valsts judikatūra, saskaņā ar kuru patērētāja prasības, kuras mērķis ir panākt, ka tiek atmaksātas summas, kas pārdevējam vai piegādātājam ir nepamatoti samaksātas, izpildot negodīgu noteikumu, kurš ietverts kreditlīgumā, desmit gadu noilguma termiņš sākas katra šī patērētāja veiktā izpildījuma datumā, pat ja šis pēdējais minētais šajā datumā pats nav varējis novērtēt līguma noteikuma negodīgumu vai tam nebija zināms par minētā noteikuma negodīgumu, un neņemot vērā, ka šim līgumam bija atmaksas termiņš, šajā gadījumā – 30 gadi, kas krietni pārsniedz likumisko desmit gadu noilguma termiņu.

[Paraksti]